

V I K T O R D Y K

Ondřej a...

O T O Č T E

D I V A D L O
P E T R A
B E Z R U Č E
O S T R A V A
D Ů M K U L T U R Y

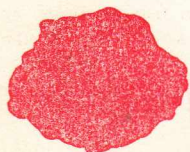

Mám také ctižádost... či to, co takto zvou,
tak trochu podivnou, tak trochu nečasovou:

když přišlo břímě nést, tož vzít si podíl větší,
když přišlo bítí se, být prvním v nebezpečí.

Mám touhu sít a sít... leč nemám touhu sklízet.
Když zle je, s vámi jsem. Když dobře, tož chci
zmizet.

VIKTOR DYK 1918

DYKOVO DRAMATICKÉ DÍLO

První dramatické práce – 1892–94: Králové, Matyáš Ulický, Betlémský kazatel, Trubadúři – nevyšlo tiskem, Mlčení duší,

Tragikomedie – 1902 (1. vydání)

obsahuje drobné dialogické práce

Pomsta 1896

Zcela vážný rozhovor 1898

Kouzelník I 1897–99

Kouzelník II 1899

Odchod I 1901

Odchod II 1901

Zlomek tragikomedie 1903

Přípravné období – 1905–06

Premiéra 1905

Epizoda 1906

Smuteční hostina 1906

Vrchol – 1907–14

Posel 1906

Revoluční trilogie 1907–09

Zmoudření Dona Quijota 1907–10

Veliký Mág 1914

Devátá noc 1914

Epilog – „smiřeni“ (po 1. svět. válce)

Ondřej a drak 1918

Zapomnětlivý 1931

Kruté dítě – fragment (vydáno 1933)

V Dykově díle je mnoho čiré krásy a pozoruhodných myšlenek, jimž se dodnes musíme obdivovat. I formální stránka Dykových her je zajímavá. Psal je básník, duchaplný člověk, plný rozporů a snů, toužící po velikosti a srážející se na každém kroku s malostí, ale vždy znovu se vzpínající k ideálu. Všimněme si jeho dialogu, vtipného, úsečného až epigramatického, zbudovaného na ironickém protikladu, nepřehlédněme symetrickou stavbu díla. Dykova tvorba prozrazuje osobitého a skutečně čestně smýšlejícího umělce. Ne nadarmo o něm psal Julius Fučík jako o „rytíři Viktoru Dykovi“.

ONDŘEJ A DRAK

tvorí v Dykově díle jistou výjimku. Je jedinou veselohrou — úsměvnou a humornou — v níž se typická Dykova ironie a skepse projevuje v co nejmenší míře. Nový pohled na svět a jeho skutečnost podnítilo jistě i období po 1. světové válce. Ondřej a drak vzniká v roce 1918 — kdy Viktor Dyk dochází k určitému smíření, svůj ideál nachází v pojmu národ.

Ondřej a drak je také jediným opravdu českým a lidovým Dykovým dílem — bez individualistických a intelektuálních rysů. Vždyť Ondru důvěrně známe z naší lidové i zlidovělé pohádkářské tradice; je to vlastně nová varianta českého Honzy. Ovšem ani zde Dyk neopouští svůj základní problém — quijotství, vzpouru proti malosti, věčný zápas s větrnými mlýny. Také Ondra se jde bít s drakem, aby zachránil nejhezčí pannu ze vsi i své spoluobčany. I zde se ukáže, že drak vlastně neexistoval, zahrál si na něj jeden z chlapců, který si tímto způsobem chtěl opatřit pěkné děvče. Ondra se vrací do vsi a oznamuje; nebylo draka. A právě v této chvíli se celá ves, všichni ti, kterým se dříve třásla kolena, shodně Ondrovi vysmějí.

V novém světle se začínají měnit hodnoty: odvaha v směšnost, zbabělost v mazanost. Teď už není hrdinstvím jít na draka — je to hloupost. Ani Ondrova Madlenka, ta, pro kterou chtěl podniknout velký zápas, se neubrání smíchu. A Ondrův Kamarád dokonce zneužije dračí historie ve svůj prospěch.

Dykova hra však dokazuje, že hodnota zůstává hodnotou, ctnost ctností, i když — nebo právě proto, že — je nelze změřit prakticistickým metrem. Nezáleží na tom, ukáže-li se, že nebezpečí nebylo nebezpečím, že síla nepřítele byla menší, než se nám v době ohrožení zdála. Podstatné je mít odvahu, umět jednat nebo promluvit ve chvíli, která si žádá celého člověka — bez pověr a iluzí, ne malicherného a sobeckého, nýbrž velkorysého v myšlenkách a činech, prostého ve svém hrdinství. Člověka, který se nebojí vystoupit proti drakovi stejně jako proti zbabělcům a sobcům, kteří se draků bojí a tím je často

i vytvářejí; potřebují je ve jménu toho, že čím větší hloupost, tím víc se jí věří – a na tomto základě pak mohou i ovlivňovat a ovládat své spoluobčany jako Kamarád. Ale Ondřové musí jednou vyhrát – a o tom je Dykova hra.

Myšlenkový základ Dykova dramatu, tak blízký problémům, se kterými se sami setkáváme, má svůj protějšek i ve formě díla. Dykova díla jsou pozoruhodná právě tím, jak se jeho pojetí dramatu přibližuje dnešnímu chápání divadla jako umění. Dyk ve své době nepodléhal módním směrům, vytvořil si vlastní strukturu dramatu. Obdivujeme se jeho dialogu nebo symetrické stavbě díla, ale málokdy si uvědomujeme, jak blízké je nám toto pojetí divadla – jak tedy vzdálené muselo být době, v níž vznikalo. Dykovo drama je totiž psáno na zcela jiných základech, než tehdejší běžná produkce. U Dyka se nsetkáváme s popisem – například Dykovo historické drama se diametrálně liší od her A. Jiráska. Tam, kde Jirásek vytváří popis doby, Dykovi jde o smysl doby, její myšlenkové kořeny i vyznění. Stejně i v sociálním popisu se Dyk liší od svých současníků. Nejde mu o detail, chce zachytit ducha dané epochy.

Osud Dykových dramát byl v době jejich vzniku vesměs neradostný. Ne vždy to bylo zaviněno nedokonalostí samotných děl – vždycky však jejich nekonvenčností. Dykův odpor proti konvenci byl jasný a programový. Jeho hry i názory na drama jsou pozoruhodné právě tím, jak jsou dnešní, kolik aktuálních myšlenek a současných problémů nadhazují a řeší.

„Pojímaje drama jako zmocnění života, musel jsem odmítnout pouhopouhou jeho reprodukci... Všude, také zde, najde čtenář protest proti omezeným obzorům a nízkému stropu nad hlavou; všude také najde živou a neutuchající snahu po překonávání citové a rozumové malosti.“

ZDENKA CHARVÁTOVÁ

VIKTOR DYK

ONDŘEJ A DRAK

Režie Saša Lichý

Scéna a kostýmy Otakar Schindler

Scénická hudba Jan Tomšiček

Ondra	Arnošt Borovec
Kamarád	František Husák
Váša Pazourek	Milan Koutný
Dědeček	Jeroným Horák
Ferda	Václav Kotva
Franta	Jaroslav Fukala
Starosta	Otakar Janda
Šebesta	Antonín Lipský
Kantor	Adolf Minský
Štěpán	Jiří Čeporan
Honza	Josef Kříž
Vašek	Jaroslav Kremla
Farář	Rostislav Volf
Madlenka	Blanka Meierová
Barča	Marie Viková
Báta	Radvana Havelková
Pepča	Alena Tománková
Babička	Soňa Šimberová

Představení řídí Marie Minská
Text sleduje František Labudek

Dirigent Eduard Jakubczyk
Hraje orchestr DBP

Technicky spolupracovali: stavby: V. Plachý s kol., svítí B. Němeček s kol., dekorace: M. Rybář s kol. a J. Pátek, kostýmy: B. Smetanová s kol., vlásenky: M. Kuthanová s kol., rekvizity: M. Michalíková s kol.

Premiéra 11. 9. 1962.

VÁŽENÍ A MILÍ DIVÁCI

vítáme vás v nové sezóně 1962–63

Vedle Dykova „Ondřeje a draka“ uvádíme v první polovině sezóny tyto hry:

Vítězslav Nezval:	Milenci z kiosku
Claus Hubalek:	Lázeňská sezóna
Leonid Leonov:	Metelice
Bertolt Brecht:	Kavkazský křídový kruh
Dumas – Lichý:	Tři mušketýři po dvaceti letech
Jevgenij Švarc:	Stín

Seznamujeme vás s novými členy uměleckého souboru.

Jsou jimi absolventi pražské Akademie múzických umění Daniela Šrajerová a Petr Čepelk. Jako elévodé byli přijati Josef Kraus, Ivan Kraus a Jaroslav Kremla, dříve členové kabaretu v Pardubicích a Havířově.

Redakce programu Zdenka Charvátová. – Grafická úprava Otakar Schindler. – Typografická úprava R. Mikeska. – Vytiskly Moravské tiskařské závody, n. p., závod Ostrava, provoz. 22, Hollarova 14.

T 15-22745

Cena 1,50 Kčs

NEPŘEHLEDNI

olmak

